

Valnämnden kallas till sammanträde 6/2024

Tid Onsdagen den 2 oktober 2024 kl. 08:30

Plats Hantverkargatan 3 D

Föredragningslista

- 1 Justering**
- 2 Tertialrapport 2 2024**
VN 2024/26
- 3 Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna**
VN 2024/24
- 4 Valkretsindelningen**
- 5 Anmälan**
Följande protokoll från kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor är mottaget:
- Protokoll från den 9 september 2024
- 6 Kansliet informerar**
- 7 Övriga frågor**
- 8 Nästa Sammanträde**
Nästa sammanträde hålls onsdagen den 6 november

Valnämnden

Hantverkargatan 3 D
112 21 Stockholm
Telefon 08-508 29 000
valnamnden@stockholm.se
start.stockholm

2024-09-20

Handläggare
Eva Debels
Telefon: 08-508 29062

Till
Valnämnden

Tertialrapport Tertial 2 2024 för Valnämnden

Förslag till beslut

Valnämnden godkänner förslag till tertialrapport 2 för 2024 och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Valnämnden

Hantverkargatan 3 D

08-508 29062
08-508 29000
eva.debels@stockholm.se
start.stockholm

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	4
KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	4
KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning	6
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar	6
KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla	7
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd	7
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb	8
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	9
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	10
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser	11
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.7 Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt	11
Uppföljning av ekonomi	11
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	11
Resultatenheter	13
Investeringar	13
Försäljningar av anläggningstillgångar.....	13
Verksamhetsprojekt (driftprojekt)	13
Omslutningsförändringar	13
Budgetjusteringar.....	13
Medel för lokaländamål	13
Analys av balansräkning.....	13
Övrigt.....	14

Intern kontroll	14
Övrigt	14

Sammanfattande analys

Under innevarande år genomfördes valet till Europaparlamentet söndagen den 9 juni. Valdeltagandet nationellt var 53,29 % och minskade med 1,88 procentenheter. Valdeltagandet i Stockholms kommun ökade med 0,36 procentenheter till 63,39 procent. Valet genomfördes rättssäkert och utan några incidenter av vikt.

Valnämnden har haft ökade kostnader för drift om 1,0 mkr på grund av kostnader för bemanning av valdistrikt, hyra av tillfälliga lokaler samt bevakning och säkerhet beroende på säkerhetsläget. De ökade kostnaderna täcks av det stadsbidrag nämnden erhåller.

Valnämnden prognostiserar en budget i balans för 2024.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

 Uppfylls helt

Analys

Valnämnden svarar som den lokala valmyndigheten för all röstning i kommunen och den 9 juni genomfördes valet till Europaparlamentet. Antalet röstberättigade var 748 880, vilket är en ökning med 33 638 röstberättigade jämfört med EU-valet 2019. Valdeltagandet i Sverige minskade med 1,88 procentenheter medan valdeltagandet i Stockholms kommun ökade lite grand med en ökning med 0,36 procentenheter. Valdeltagandet i staden var 63,39 %. 474 723 stockholmare röstade och av dessa röster var 267 344 förtidsröster inkl. brevröster. Det innebär att andel röstade som förtidsröstade var 56 %. En ökning med närmare 6 procentenheter sedan föregående EU-val.

Ojämnt valdeltagande

I kommunfullmäktiges budget uttalar KF att utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga och trygga vallokaler. Vid allmänna valen 2022 minskade valdeltagandet för första gången sedan 2006, minskningen var i alla tre valen. Det är därför glädjande, att även om det var liten ökning, så ökade valdeltagandet jämfört med EU-valet 2019.

Däremot ökade det ojämlika valdeltagandet inom kommunen. I valkrets 1 (Södermalm-Enskede) och 4 (östra söderort) ökade valdeltagandet med knappa 2 procentenheter och även i övriga valkretsar ökade deltagandet något från föregående EU-val. I valkrets 6 (yttre västerort) däremot minskade valdeltagande med 1,5 procentenheter. Vilket är en fortsatt minskning av valdeltagandet, valkrets 6 minskade med 1,55 procentenheter vid föregående

EU-val.Valdeltagandet i valkrets 6 var vid detta val 43,68 %

Lägst valdeltagande hade Spånga 22 Rinkebysvängen med ett valdeltagande på 18,90 % och högst hade Skarpnäck 7 Skarpnäcks trädgårdsstad med ett valdeltagande på 89,46 %. Det gör en skillnad på 70,56 procentenheter. Skillnaden 2019 mellan de valdistrikt som hade högst och lägst valdeltagande var 65,36 procentenheter.

Inför kommande val får nämnden analysera om och på vilket sätt nämnden kan påverka denna dystra utveckling i valkrets 6.

Överklaganden

Det inkom inte några överklaganden avseende genomförandet av valet i Stockholms kommun till Valprövningsnämnden.

Avskärmade valsedelställ och köer

En nyhet i vallagen inför föregående EU-val 2019 var att det till ett röstmottagningsställe ska anordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut och att väljaren var för sig ska ta sina valsedlar. Ändringen i vallagen innebar vid allmänna valen 2022 att köerna ökade. Eftersom det vid EU-valet endast är ett val och ett lägre valdeltagande uppstod inga sådana problem mer än de vanliga köerna de sista dagarna under förtidsröstningsperioden. För att säkerställa hanteringen av valsedlarna har sedan 2019 rekryterats särskilda valsedelshanterare och detta var tredje valet med denna funktion. Erfarenheten är att det fungerar bättre och bättre. Vid detta val fick alla valsedelshanterare utbildning i mindre gruppen och en samordnande valsedelshanterare fanns i nästan alla byggnader. Vidare infördes också att partierna som skulle lämna valsedlar fick kvittera inlämningen.

Förtidsröstning

Vid valet erbjöds förtidsröstning vid 53 lokaler. Drygt hälften av dessa var stadens bibliotek, medborgarkontor och kulturhus. Därutöver erbjöds bland annat röstning på tre gallerior, ett antal receptioner och medborgarkontor. Eftersom det är svårt och hitta lämpliga lokaler för förtidsröstning erbjuder staden sedan valet 2022 förtidsröstning i tillfälliga lokaler som ställs upp på lämpliga gator och torg. Vid EU-valet erbjöds förtidsröstning i 10 sådana lokaler. Dessa lokaler tog sammanlagt emot en tredjedel av alla förtidsröster. Stockholms Central var den lokal som tog emot flest förtidsröster, totalt 15 766 stycken. Andelen stockholmare som förtidsröstade ökade väsentligt och var vid detta val 56 % av de som röstade.

Under hösten kommer en ny upphandling av tillfälliga lokaler inför allmänna valen 2026 att genomföras. Inför den upphandlingen kommer övervägas om det finns anledning att öka antalet tillfälliga lokaler.

RöstaiStockholm

Alla stockholmare ska ha mycket goda möjligheter att rösta och när de kommer till röstmottagningsstället få den information och det bemötande som krävs för att rösta. Vid valet arbetade närmare 400 röstmottagare vid förtidsröstningen och på valdagen ca 4 300 röstmottagare i vallokalerna, utöver det arbetade på valdagen ett stort antal personer med att ta emot och hjälpa väljarna till rätt vallokal och hantera valsedlarna. Till sin hjälp hade de

tjänsten röstaistockholm.se. Totalt gjordes 71 000 sökningar under valperioden.

Röstmottagarnas information

Inför valet har nämnden haft en kommunikatör från SLK inlånad på deltid. Kommunikatören har varit behjälplig med att ta fram handledningar och annan information. Kansliet har också tagit fram en utbildningsfilm för att förstärka utbildningen för de som arbetar i mottagningen på valnatten.

Uppföljning av genomförandet av valet

Efter genomförande av val har kansliet omfattande uppföljning med enkäter, mejlfrågor och möten. Under hösten kommer uppföljningarna att sammanställas och redovisas i nämndens verksamhetsberättelse.

Utöver fortsatt uppföljning av valet kommer nämnden att inleda arbetet med att se över valkrets- och distriktsindelningen inför valen 2026.

KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

● Uppfylls helt

Analys

I planeringen inför Europaparlamentsvalet tas hänsyn till att försöka minimera antalet transporter. Transporter som görs ska i den mån det går göras så miljövänligt som möjligt. Av de bilar som kansliet hyrde vid EU-valet var majoriteten elbilar.

Inköp planeras så att material ska kunna återanvändas vid kommande val.

Personalen stänger av datorn och släcker lampor när de lämnar kontoret för att minimera elförbrukningen.

Inför hösten kommer två upphandlingar genomföras som innebär transporter inom Stockholm vid valen 2026. Upphandlingen av transport, sortering och förvaring av förtidsröster innebär mycket transporter mellan och till röstningslokalerna, där krav kommer ställas enligt stadens riktlinjer. Vilket också gäller upphandlingen av tillfälliga lokaler.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar

● Uppfylls helt

Analys

Genomförandet av EU-valet innebar att nämndens transporter under verksamhetsåret ökade väsentligt. Vid varje val hyr kansliet ett antal last- och personbilar. När det var möjligt prioriterades hyra av elbilar framför fossildrivna bilar. Likaså prioriterades transporter med elbil när det var möjligt.

Kansliet ansökte också om tillfälliga parkeringstillstånd för samtliga hyrbilar. Likaså för de bilar röstmottagare som ansvarar för förtidsröstningen med begränsat tillträde och ambulering röstmottagning använder. Detta för att minska rund- och tomgångskörning.

KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

● Uppfylls helt

Analys

Inom ramen för valnämndens uppdrag, som regleras i vallagen, strävar nämnden efter att använda skattemedlen så effektivt som möjligt. En valnämnds uppgift är genomföra valen rättssäkert, effektivt och korrekt. Det ska vara lätt att rösta för alla röstberättigade. I vallagen finns även skrivningar om att ett röstmottagningsställe ska vara tillgängligt och värdeneutralt. Vidare regleras även graden av bemanning och utbildning av röstmottagare.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd

● Uppfylls helt

Analys

Valet till Europaparlamentet genomfördes den 9 juni. Under knappt ett år har arbetet med att förbereda val pågått. Kostnaderna för att genomföra valet uppkommer efter valets genomförande. Den absolut största posten är lönekostnader för röstmottagare och annan personal som arbetar vid valet. Efter valet betalas också kostnader för hyra av lokaler, transporter av valmaterial m.m. En hög bemanning i valdistrikten, hyra av tillfälliga lokaler och ökade kostnader för bevakning, larm och säkerhetsinsatser har varit högre än beräknat. Det senaste beroende på det förhöjda säkerhetsläget.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %			96,1 %		100 %	100 %	Tertial 2 2024
● Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %			96,1 %		100 %	100 %	Tertial 2 2024
● Nämndens prognossäkerhet T2				-4 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2024

Nämndmål: 3.1.1 Alla ska ha goda möjligheter att rösta

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Valen ska genomföras så att alla som vill rösta ska kunna rösta

Analys

Vid EU-valet erbjöds vid 53 förtidsröstningslokaler och röstning på valdagen i väljarens vallokal. För de väljare som på grund av sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning hade svårt att ta sig till en röstningslokal fanns det ambulerande röstmottagning under hela perioden, drygt 300 personer röstade i sitt hem. Förtidsröstning med begränsat öppethållande genomfördes vid knappt 50 vård- och omsorgsboenden inkl. häktet. Institutioner som inte erbjuder förtidsröstning på plats får information om budröstning. Budröstningsmaterial finns på alla röstmottagningsställen och kan beställas från valnämnden.

Valnämndens informationstjänst tar emot frågor från allmänheten och kan hjälpa väljaren med att hitta närmaste och öppna röstningslokal. Tar emot beställningar om ambulerande, skickar budröstningsmaterial och kan svara på frågor om hur det går till att rösta.

Kansliet har under våren träffat kommunstyrelsens funktionshindersråd och pensionärsråd. Vidare har kansliet haft flera träffar med ombudsmännen. Samarbetet med överförmyndaren har utvecklats och en film om hur en ställföreträdare kan tänka kring hjälpen till sina huvudmän har spelats in. Den och mer information publicerades på start.stockholm.

Många väljare som har beslut om ledsagning har utnyttjat möjlighet att rösta utan behöva ta av sina timmar som är beslutade av biståndshandläggaren.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb

● Uppfylls helt

Analys

Valnämndens kansli tog under sommaren emot två stycken sommarjobbare från Järva stadsdelsförvaltning.

I samband med valet arbetade drygt 4 800 som röstmottagare på valdagen. Närmare 500 personer hjälpte till med valet på valdagen på annat sätt. För att genomföra förtidsröstningen och bemanna valnämndens informationstjänst timanställdes drygt 400 personer, varav några från stadens jobbtorg. Utöver detta har närmare 50 personer arbetat som arbetsledare, kursvärdar och andra administrativa sysslor i samband med valet.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb

● Uppfylls helt

Analys

Valnämnden bidrar till att uppfylla verksamhets- och inriktningsmål genom ett aktivt arbetsmiljöarbete, friskvårdsinsatser och möjlighet till kompetensutveckling. Medarbetar- och lönesamtal genomförs årligen. Valnämnden följer SLKs arbetsmiljöpolicy där det framgår att kansliet ska genomsyras av jämställdhet, jämlikhet och vara fritt från diskriminering. Ingen form av kränkande särbehandling och trakasserier accepteras.

Kansliet, som vid mellanvalsperioden består av fyra personer, har varje tisdag kanslidag där arbetsmiljöfrågor hanteras om så krävs. En särskild fråga för nämnden är arbetsmiljön för valarbetare runt valen. I de enkäter som görs efter varje val ställs frågor om arbetsmiljön som följs upp till nästkommande val.

Ett närmare samarbete med stadsledningskontoret (SLK) som ska leda till att SLK på ett bättre sätt erbjuder valnämndens fasta personal relevanta arbetsuppgifter under mellanvalsperioderna pågår. Inför denna mellanvalsperiod har arbetsuppgifterna och kontakterna med SLK väsentligt förbättrats.

Alla medarbetare har erbjudits att närvara på de utbildningar och konferenser som är relevanta.

Sjukfrånvaron är låg men får stor påverkan vid enskilda individers frånvaro. Kansliet har för få anställda för att kunna rapportera nyckeltal. I de fall rehabilitering blir aktuell följer valnämnden den gemensamma rehabiliteringsprocess som tagits fram av staden.

Nämndmål: 3.4.1 En inkluderande och attraktiv arbetsplats

● Uppfylls helt

Analys

Valnämndens kansli är en arbetsplats som mellan valen består av fyra fast anställda för att inför val växa och under valdagen vara som störst med ca 5500 - 6000 valarbetare beroende på vilken typ av val. Kansliet har hittills inte haft svårigheter att rekrytera personal då det är attraktivt, roligt och känns meningsfullt att arbeta med val.

I verksamhetsplanen för 2024 beslutade nämnden att vid rekryteringen av röstmottagare ska kansliet sträva efter att det ska spegla Stockholms befolkning i stort. Det innebär att det ska vara en spridd ålders- och könsfördelning och olika etnisk bakgrund. Språklig kompetens i de vanligaste språken bland stockholmare är särskilt önskvärda kompetenser.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden har i samarbete med kommunikationsenheten och säkerhetsavdelningen vid SLK genomfört en risk- och sårbarhetsanalys samt en bordsövning inför EU-valet. Samarbetet vid valet intensifierades med kontinuerliga avstämningar några veckor innan och fram till valdagen.

Valet genomfördes utan några allvarliga incidenter. De flesta incidenter som skedde rörde i vanlig i ordning oftast valedsystemet. En sammanställning från enkäter och protokoll kommer att göras under hösten.

Valnämnden ska om så krävs kunna genomföra ett om- eller extraval inom 3 månader från att det beslutats. Detta innebär att nämnden har organiserat sin verksamhet på ett sådant sätt att den alltid på kort varsel kan bygga upp organisationen och genomföra ett val. Genom ett gott samarbete med flera andra förvaltningar och bolag inom staden har valnämnden också stärkt sin beredskap och rådighet för genomförande av allmänna val.

Systematisk informationssäkerhet

Informationssäkerhetsarbete har genomförts enligt plan. Nämnden har utsedda dataskyddsombud och informationssäkerhetssamordnare. Kansliets personal har genomgått de obligatoriska utbildningar inom området som erbjuds i stadens utbildningsplattform.

Kansliets rutiner för behandling av personer med skyddade personuppgifter har uppdaterats och förstärkts. Bland annat har det administrativa system "Kaskelot" har utvecklats så att dessa personer har ett utökat skydd mot läckage.

En informationssäkerhetsklassning av Kaskelot ska genomföras under 2024.

Behörighetshantering är under kontroll.

Under året har ingen personuppgiftsincident upptäckts.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elektroniska inköp	17,22 %			9,82 %		50 %	Tas fram av nämnd/styrelse	2024
Analys Arbetet med att ansluta lokala avtal pågår men hann inte avslutas innan valet. Med hjälp av serviceförvaltningen lyckades vi få in de avtal som löper över tid. Valnämnden planerar två nya upphandlingar inför nästa val och dessa kommer att anslutas för att förbättra resultatet till nästa val (2026).								
  Genomförda åtgärder inom risk- och sårbarhetsanalys	100 %					100 %	100 %	2024

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser

● Uppfylls helt

Analys

Inte aktuellt för nämndens verksamhet.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.7 Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt

● Uppfylls helt

Analys

Valnämndens uppgift är att erbjuda alla röstberättigade goda möjligheter att rösta. Se även KF's inriktningsmål 1 och nämndmål 3.1.1 för en mer omfattande beskrivning av nämnden arbete med en demokratisk stad.

Det gör nämnden bland annat genom att erbjuda förtidsröstning över hela staden med generösa öppettider. Vallokalen på valdagen ska ligga i nära anslutning till där väljaren bor. Alla röstmottagningsställen är tillgängliga och väl bemannade med röstmottagare och annan personal som kan hjälpa väljarna.

Vid allmänna val tar Stockholm som huvudstad emot många internationella grupper som besöker Sverige för att studera valet. Vid Europaparlamentsvalet genomfördes en valobservation av föreningen Valobservation i Sverige i flera vallokaler i Stockholm. En utvärdering väntas komma under hösten. Valnämnden hjälpte även till att föreslå vallokaler att besöka för ett antal internationella besök.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Av de tilldelade medlen har 60,3 mkr förbrukats vid utgången av andra tertialet, vilket motsvarar ca 96 % av budgeten. Driftskostnader tertial 2 är något högre än förväntat. De ökade kostnaderna beror på hög bemanning i valdistrikt, ökade kostnader för utbildningslokaler samt kostnader för bevakning och säkerhet beroende på den förhöjda säkerhetsnivån Dessa ökade kostnader täcks av det stadsbidrag nämnden erhåller.

Valnämnden prognostiserar en budget i balans. Det ekonomiska utfallet ser ut på följande sätt:

Delprogram	Budget	Utfall	Utfall %
10 Nämnd	162	78	48
20 Kansli	9 572	7 420	78
30 Valmaterial	2 400	1 950	81
40 Vallokaler	5 500	5 267	96

Delprogram	Budget	Utfall	Utfall %
50 Valdistrikt	20 847	21 794	104
60 Förtidsröstning	21 756	21 137	97
70 Valdagen	816	1 090	136
80 Onsdagsräkning	858	643	75
90 Utbildning	789	913	116
Intäkt (statsbidrag)		1 000	
Summa	62 700	59 292	96

En närmare analys, kommentarer av det bokföringsmässiga resultatet, visar följande:

10. Nämnd 162 tkr - Utfall 78 tkr 48 %

Kostnaderna avser den politiska ledningen av valarbetet, främst i form av arvoden till nämndens ledamöter och ersättare. Nämnden har under året haft 5 sammanträden.

20. Kansli 9 572 tkr - Utfall 7 420tkr 78 %

Här redovisas personal- och kontorskostnader för kansliets personal, kostnader för IT, samtliga avgifter/kostnader till serviceförvaltningen samt indirekta kostnader för de övriga verksamhetsområdena. Kansliet har nu återgått till grundbemanning så kostnader för tredje tertialet kommer att minska i förhållande till årets första åtta månader.

30. Valmaterial 2 400 tkr - Utfall 1 950 tkr 14 %

Delområdet omfattar nämndens kostnader för lagerhållning av valmaterial såsom valbås, valurnor m.m. samt inköp av valmaterial. Inom området ligger även kostnaderna för packning och utkörning av valmaterial.

40. Vallokaler 5 500 tkr - Utfall 5 267 tkr 96 %

Kostnaderna för vallokalerna utgörs av arvode och ersättningar som betalas till våra kontaktpersoner och deras medhjälpare i de enskilda byggnaderna för iordningställande av lokalerna samt bemanning under valdagen samt hyreskostnader för vallokaler inkl. kostnader för SISAB:s arbete med larm och ventilation.

50. Valdistrikt 20 847 tkr - Utfall 21 794 tkr 104 %

Kostnader för arvode till ordförande, vice ordförande och röstmottagare på valdagarna.

60. Förtidsröstning 21 756 tkr - Utfall 21 137 tkr 97 %

Delområdet omfattar den kostnad som nämnden har för att anordna förtidsröstning. I delområdet ingår även den s.k. institutionsröstningen. Största delen av kostnaderna avser lön till röstmottagare, transport och sortering av förtidsröster samt hyra av förtidsröstningslokaler. Kansliets personalkostnader för arbete med förtidsröstning är redovisat i kansliets kostnader (KST 20).

70. Valdagen 816 tkr - Utfall 1090 tkr 136 %

Delområdet innefattar extra personalresurser på valdagen och mottagningspersonal och kostnader för mottagningen i Stadshuset. De ökade kostnaderna beror på kostnader för säkerhet och evenemangspersonal i samband med mottagningen.

80. Onsdagsräkningen 858 tkr - Utfall 643 tkr 75 %

Kostnader för personal och lokal för valnämndens preliminära rösträkning. Lägre kostnad beror på att alternativ lokal än Stadshuset användes.

90. Utbildning 789 tkr - Utfall 913 tkr 116 %

Kostnader för lokal, förtäring och arvode till lärare vid obligatorisk utbildning av röstmottagare. Ökad kostnad beroende på att arbetsmarknadsnämnden höjt hyra för kurslokaler vid Campus Åsö.

Resultatenheter

-

Investeringar

-

Försäljningar av anläggningstillgångar

-

Verksamhetsprojekt (driftprojekt)

-

Omslutningsförändringar

-

Budgetjusteringar

Nämnden ansöker om budgetjustering med 1 mkr på grund av ökade driftskostnader. De ökade kostnaderna beror på hög bemanning i valdistrikt, ökade kostnader för tillfälliga lokaler och kostnader för bevakning och säkerhet beroende på den förhöjda säkerhetsnivån.

Medel för lokaländamål

-

Analys av balansräkning

-

Övrigt

-

Intern kontroll

Valnämnden har en överenskommelse med serviceförvaltning om att fortlöpande sköta den interna kontrollen och rapportera eventuella avvikelser till valnämnden. Inga väsentliga avvikelser är rapporterade.

Övrigt

Resultaträkning

Period: 202401-202408

Förvaltning: 108

Kr

	Externt	Stadens bolag	Internt	Totalt
Verksamhetens intäkter (-)	321,24	0,00	-1 000 000,00	-999 678,76
34 Hyror och arrenden	318,55	0,00	0,00	318,55
35 Bidrag	0,00	0,00	-1 000 000,00	-1 000 000,00
36 Försäljning av verksamheter och entreprenader	0,00	0,00	0,00	0,00
37 Försäljning av exploateringsfastigheter	2,69	0,00	0,00	2,69
Verksamhetens kostnader (+)	46 876 245,61	168 401,21	13 247 523,95	60 292 170,77
46 Köp av huvudverksamhet	0,00	0,00	0,00	0,00
49 Kostnader att fördela	0,00	0,00	0,00	0,00
50 Löner och arvoden	32 160 829,92	0,00	0,00	32 160 829,92
51 Löner ej arbetad tid	37 162,31	0,00	0,00	37 162,31
54 Kostnader för naturaförmåner	0,00	0,00	0,00	0,00
55 Kostnadsersättningar	198 861,92	0,00	0,00	198 861,92
56 Sociala och andra avgifter enligt lag och avtal	0,00	0,00	10 754 284,35	10 754 284,35
57 Pensionskostnader	1 680,00	0,00	0,00	1 680,00
60 Lokal- och markhyror	4 859 811,57	0,00	1 289 822,66	6 149 634,23
61 Fastighetskostnader och fastighetsentreprenader	4 875,00	42 000,00	0,00	46 875,00
63 Hyra/leasing av anläggningstillgångar	464 352,36	6 210,34	1 875,00	472 437,70
64 Förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial	395 465,18	0,00	43 000,00	438 465,18
65 Kontorsmateriel och trycksaker	162 661,90	0,00	34 812,00	197 473,90
66 Reparation och underhåll av maskiner och inventarier	45 490,00	0,00	0,00	45 490,00
68 Tele- och IT-kommunikation samt postbefordran	236 849,45	0,00	29 927,00	266 776,45
69 Kostnader för transportmedel	60 391,79	0,00	0,00	60 391,79
70 Kostnader för transporter, frakt och resor	1 427 711,82	0,00	-305,50	1 427 406,32
71 Representation	289 177,24	0,00	0,00	289 177,24
72 Annonser, reklam och information	320 323,04	0,00	45 000,00	365 323,04
73 Försäkringar och riskkostnader	488 799,51	94 564,87	5 780,00	589 144,38
74 Övriga främmande tjänster	5 457 873,86	25 626,00	1 042 228,44	6 525 728,30
76 Diverse kostnader	263 928,74	0,00	1 100,00	265 028,74

Period: 202401-202408	Resultaträkning Förvaltning: 108	Kr
------------------------------	--	-----------

	Externt	Stadens bolag	Internt	Totalt
Verksamhetens nettokostnader	46 876 566,85	168 401,21	12 247 523,95	59 292 492,01
Avskrivningar (+)	0,00	0,00	0,00	0,00
Skatteintäkter (-)	0,00	0,00	0,00	0,00
Generella stadsbidrag och utjämning (-)	0,00	0,00	0,00	0,00
Verksamhetens resultat	46 876 566,85	168 401,21	12 247 523,95	59 292 492,01
Finansiella intäkter (-)	-215,72	0,00	0,00	-215,72
84 Finansiella intäkter	-215,72	0,00	0,00	-215,72
Finansiella kostnader (+)	0,00	0,00	0,00	0,00
Resultat efter finansiella poster	46 876 351,13	168 401,21	12 247 523,95	59 292 276,29
Extraordinära poster	0,00	0,00	0,00	0,00
Årets resultat	46 876 351,13	168 401,21	12 247 523,95	59 292 276,29

Ekonomichefens underskrift _____ den

Handläggarens underskrift _____ den

Balansräkning

Period: 202400-202408

Förvaltning: 108

Kr

	IB 202400	Förändring 202401-202408	UB 202408			Totalt
			Externt	Stadens bolag	Internt	
Anläggningstillgångar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Omsättningstillgångar	218 592,00	3 394 556,18	3 529 148,37	4 968,66	79 031,15	3 613 148,18
15 Kundfordringar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16 Diverse kortfristiga fordringar	0,00	3 529 148,37	3 529 148,37	0,00	0,00	3 529 148,37
17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	218 592,00	-134 592,19	0,00	4 968,66	79 031,15	83 999,81
Summa Tillgångar	218 592,00	3 394 556,18	3 529 148,37	4 968,66	79 031,15	3 613 148,18
Eget kapital	458 682,80	-2 548 349,66	-2 089 666,86	0,00	0,00	-2 089 666,86
20 Eget kapital	458 682,80	-2 548 349,66	-2 089 666,86	0,00	0,00	-2 089 666,86
Avsättningar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Långfristiga skulder	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kortfristiga skulder	-677 274,80	-846 206,52	-597 245,32	-202 739,00	-723 497,00	-1 523 481,32
24 Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	368,50	-17 765,50	-17 397,00	0,00	0,00	-17 397,00
25 Leverantörsskulder	-410 142,30	-957 734,20	-479 517,50	-202 739,00	-685 620,00	-1 367 876,50
26 Moms och särskilda punktskatter	0,00	-60 330,82	-60 330,82	0,00	0,00	-60 330,82
29 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-267 501,00	189 624,00	-40 000,00	0,00	-37 877,00	-77 877,00
Summa Skulder & Eget kapital	-218 592,00	-3 394 556,18	-2 686 912,18	-202 739,00	-723 497,00	-3 613 148,18

Ekonomichefens underskrift

den

Handläggarens underskrift

den

Instruktioner:

Här följs internkontrollplanen upp. Det är särskilt viktigt att dokumentera ev. avvikelser. Vid väsentliga avvikelser ska åtgärder identifieras och dokumenteras. Dokumentera när åtgärden ska genomföras och vem som är ansvarig.

Klicka på för att skapa nya objekt
Klicka på för att följa upp objekt

Steg 1: Sätt en status på kontrollaktiviteterna och skriv en analys Ej påbörjad Ingen avvikelse Mindre avvikelse Större avvikelse

Steg 2: Skapa åtgärder där väsentliga avvikelser har identifierats

För mer info klicka på i verktygsfältet till höger

Internkontrollplan (Valnämnden)

Process	Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet	Analys	Åtgärd IKP
 Budgetföljsamhet	Budgetjustering	Månadsuppföljning Hur dokumenteras kontrollen? * Månadsrapport När utförs kontrollen?* Varje månadsskifte	I samarbete med serviceförvaltning i samband med månadsrapport. I samarbete med serviceförvaltning i samband med månadsrapport. I samarbete med serviceförvaltning i samband med månadsrapport. <i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels Slutdatum 2024-12-31 Startdatum 2024-01-01	Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Valnämnden prognostiserar ett underskott om 1 mkr. Status Mindre avvikelse	
	Tertialrapport. Överenskommelse med serviceförvaltningen om stöd och rådgivning i prognosarbetet.	Budgetuppföljning Hur dokumenteras kontrollen? * Tertialrapport När utförs kontrollen?* Tertialrapport	I samband med månadsrapport och tertialrapporter. <i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels Slutdatum 2024-12-31 Startdatum 2024-01-01	Med stöd av serviceförvaltningen och controller på finansavdelningen prognostiserar valnämnden ett underskott om 1 mkr. Underskottet beror till stor del på kraftigt ökade kostnader för tillfälliga lokaler och kostnader för bevakning och säkerhet beroende på den förhöjda säkerhetsnivån. Status Mindre avvikelse	
 Effektiv lokalförsörjning i stadens verksamheter	Behov av tillfälliga lokaler inventeras i god tid inför val och beredskap finns för ett eventuellt extraval. Kontakt tas med stadens fastighetsägare och externa fastighetsägare vid behov. Avtal skrivs så snart det är möjligt.	Lokalbehov Hur dokumenteras kontrollen? * Röstningslokaler offentliggörs av Valmyndigheten efter beslut om lokaler av valnämnden. När utförs kontrollen?* Löpande inför val	Lokalregister granskas löpande. <i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels Slutdatum 2024-12-31 Startdatum 2024-01-01	Status Ingen avvikelse	

Process	Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet	Analys	Åtgärd IKP
Fakturahantering Ansvarig chef* Eva Debels	Kontroll av fakturor avseende kontering och underlag.	Överenskommelse med serviceförvaltningen om stickprovskontroll av moms, kontering och fakturor. Hur dokumenteras kontrollen? * Rapport från serviceförvaltningen När utförs kontrollen?* Månadsvis granskas 7 fakturor. Under tiden maj till oktober ska 15 fakturor i månaden kontrolleras. Vilken funktion kontrollerar?* Godkännare och attestant	Serviceförvaltningens granskning i samband med månadsrapport Status ☒ Ingen avvikelser		
			Kontrollansvarig* Eva Debels Slutdatum 2024-12-31 Startdatum 2024-01-01		
Förebygga otillåten påverkan Ansvarig chef* Eva Debels	Information om jävssituationen och representation. Bisysslor som påverkar anställningen måste anmälas och godkännas. Inköpsprocessen kräver dels godkännande, dels attest av två olika personer.	Information Hur dokumenteras kontrollen? * Minnesanteckningar. Personalakt. När utförs kontrollen?* Årlig info på personalmöte och vid nyanställning Vilken funktion kontrollerar?* kanslichef	Personalmöte och introduktionsprogram för anställd. Status ☒ Ingen avvikelser		
Oegentligheter Ansvarig chef* Eva Debels	Fakturakontroll görs av godkännare och attestant. Överenskommelse med serviceförvaltningen om stickprovskontroller av fakturor. Antalet fakturor som kontrolleras eskaleras i samband med val.	Månadsrapport Hur dokumenteras kontrollen? * I samband med månadsrapport När utförs kontrollen?* Månatligen	Kontroll av oegentligheter Status ☒ Ingen avvikelser Kontrollansvarig* Eva Debels Beskrivning Kontroll av oegentligheter Slutdatum 2024-12-31 Startdatum 2024-01-01		
			I samband med serviceförvaltningens månatliga kontroller. Status ☒ Ingen avvikelser Slutdatum 2024-12-31 Startdatum 2024-01-01		

Process	Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet	Analys	Åtgärd IKP
<p>En inkluderande och attraktiv arbetsplats.</p> <p><i>Ansvarig chef*</i> Eva Debels</p>	<p>Ett öppet klimat och högt till tak. Chef ska ha hög tillgänglighet. Medarbetarsamtal och uppföljningsamtal genomförs.</p>	<p>Genom kommunikation och när arbetsgruppen är tillräcklig stor genom medarbetarenkät.</p> <p>När utförs kontrollen?*</p> <p>Årligen</p>	<p>Medarbetarsamtal och medarbetarenkät</p> <p><i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status</p> <p> Ingen avvikelse</p>	
<p> Förebygga otillåten påverkan</p>	<p>Information på personalmöte och vid introduktion av nyanställda om vilka regler som gäller om mutor, representation och bisyssla.</p>	<p>Påminnelser på personalmöte.</p> <p>Vilken funktion kontrollerar?*</p> <p>Kanslichef</p>	<p>Kontroll tillsammans med serviceförvaltningen.</p> <p><i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status</p> <p> Ingen avvikelse</p>	
<p> Inköp och avtalstrohet</p> <p><i>Ansvarig chef*</i> Eva Debels</p>	<p>Avtalstrohet</p>	<p>Vid inköp och attest av fakturor</p> <p>Hur dokumenteras kontrollen? *</p> <p>Agresso</p> <p>När utförs kontrollen?*</p> <p>Månadsrapport eller när faktura attesteras</p> <p>Vilken funktion kontrollerar?*</p> <p>Godkännare och attestant</p>	<p>Kontroll vid attest</p> <p><i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels</p> <p>Beskrivning Leverantörskontroll</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status</p> <p> Ingen avvikelse</p>	
<p>Risk- och säkerhetsanalys</p> <p><i>Ansvarig chef*</i> Eva Debels</p>	<p>En redundansanalys genomförs tillsammans med stadens säkerhetsavdelning och kommunikationsenheten.</p>	<p>Avstämningar tillsammans med säkerhetsavdelningen och kommunikationsenheten.</p> <p>Hur dokumenteras kontrollen? *</p> <p>Minnesanteckningar</p> <p>När utförs kontrollen?*</p> <p>Löpande med högre intensitet ju närmre valet.</p> <p>Vilken funktion kontrollerar?*</p> <p>Ansvarig chef</p>	<p>Möten</p> <p><i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels</p> <p>Beskrivning Möte med avstämning av omvärdsanalys</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status</p> <p> Ingen avvikelse</p>	
<p> Systematiskt informationssäkerhetsarbete</p> <p><i>Ansvarig chef*</i> Eva Debels</p>	<p>Behörighetshantering</p>	<p>Vid avslut av tjänst gallras all behörighet och tjänstekort avslutas</p> <p>När utförs kontrollen?*</p> <p>Vid avslut och var tredje månad.</p> <p>Vilken funktion kontrollerar?*</p> <p>Informations säkerhetssamordnare</p>	<p>Rutinen för avslutande av tjänst.</p> <p><i>Kontrollansvarig*</i> Eva Debels</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p> <p>Kontroll av behörigheter.</p> <p><i>Kontrollansvarig*</i> Roger Wihlborg</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status</p> <p> Ingen avvikelse</p> <p>Status</p> <p> Ingen avvikelse</p>	

Process	Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet	Analys	Åtgärd IKP
	Implementering av lokal anvisning	<p>Uppföljning av genomförda utbildningar i utbildningsportalen vid personalmöte.</p> <p>När utförs kontrollen? * Var sjätte månad.</p> <p>Vilken funktion kontrollerar? * Informationssäkerhetssamordnare</p>	<p>Antal genomförda utbildningar granskas genom datauttag från Utbildningsportalen var sjätte månad.</p> <p>Kontrollansvarig* Roger Wihlborg</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status Ingen avvikelse</p>	
			<p>Data från utbildningsportalen granskas var sjätte månad.</p> <p>Kontrollansvarig* Roger Wihlborg</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status Ingen avvikelse</p>	
	Incidenthantering	<p>Incidenthantering</p> <p>Hur dokumenteras kontrollen? * Enligt SLK:s incidenthanteringslogg</p> <p>När utförs kontrollen? * Vid önskad händelse.</p> <p>Vilken funktion kontrollerar? * Informationssäkerhetssamordnare Kanslichef</p>	<p>Kontroll att alla på kansliet är medvetna om rutiner.</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-31</p>	<p>Status Ingen avvikelse</p>	
			<p>Kontroll att alla på kansliet är medvetna om rutiner.</p> <p>Kontrollansvarig* Roger Wihlborg</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status Ingen avvikelse</p>	
	Uppföljning av förvaltningsplan för Kasketlot. Uppföljning av anställdas status gällande utbildningar i informationssäkerhet och dataskydd.	<p>Uppföljning av förvaltningsplan och rapport från utbildningsportalen.</p> <p>Hur dokumenteras kontrollen? * Protokoll och rapport.</p> <p>När utförs kontrollen? * Årligen av förvaltningsplan, löpande av utbildningar.</p>	<p>Informationssäkerhet</p> <p>Kontrollansvarig* Roger Wihlborg</p> <p>Beskrivning Kontroll att Valnämnden utför systematiskt dataskyddsarbete</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status Ingen avvikelse</p>	

Process	Arbetssätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet Analys	Åtgärd IKP
			<p>Informationstillgång</p> <p>Kontrollansvarig* Roger Wihlborg</p> <p>Beskrivning Systemet används dagligen. Rapport till support ska ske omedelbart.</p> <p>Slutdatum 2024-12-31</p> <p>Startdatum 2024-01-01</p>	<p>Status Ingen avvikelse</p>

Handläggare
Emmy Martinsson
Telefon: 08-508 29 350

Till
Valnämnden

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Svar på remiss från kommunstyrelsen Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

Valnämnden beslutar följande:

- Som svar på remissen ”Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna” (Dnr KS 2023/1159) hänvisas till valnämndens kanslis tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) ska ge vägledning för stadens samtliga nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Programmets mål är: Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism.

Valnämnden ser mycket positivt på att en gemensamt ansats tas i denna fråga.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet ”Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna” (Dnr KS 2023/1159) till valnämnden.

Ärendet

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna antogs 1948. Rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan.

Sverige har som stat ratificerat FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. I och med ratificeringarna ska svensk

lagstiftning vara utformad så att de mänskliga rättigheterna dagligen skyddas, förverkligas och främjas i och av det offentliga Sverige.

Sveriges kommuner har ansvar för en stor del av de samhällsuppgifter som direkt berör de enskilda invånarna och har stor betydelse för arbetet med mänskliga rättigheter. Staden har således ansvar för att upprätthålla respekten för de mänskliga rättigheterna i det dagliga arbetet.

Stockholms stad har tidigare haft flera olika program för att stärka de mänskliga rättigheterna, exempelvis Program för ett jämställt Stockholm, Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad, Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och Stockholms stads strategi för romsk inkludering. Med MR-programmet samlas arbetet kring dessa i ett program. Förslaget på det nya MR-programmet innefattar handlingsplaner för;

- Att motverka rasism
- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad
- De nationella minoriteternas rättigheter
- Ett jämställt Stockholm
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck
- Romsk inkludering

För att säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i stadens verksamheter och bidra till arbetet för jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare, samt uppnå programmets mål; Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism, är MR-programmet indelat i tre fokusområden;

- **Kunskap och information**
Stadens anställda ska ha grundläggande kunskap om MR-frågorna. Staden ska även arbeta med hur vi informerar stockholmarna om sina rättigheter.
- **Välfärd och service**
Stadens välfärd och service ska planeras och utformas för att bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare.
- **Delaktighet och inflytande**
Stadens verksamheter ska erbjuda stockholmare möjligheter till delaktighet och inflytande, särskilt grupper och personer som riskerar att lämnas utanför.

Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa att MR-programmet är gällande och att arbetet är systematiskt och sammanhållet. En central modell för hur stadens nämnder och bolag säkerställer arbetet med de mänskliga rättigheterna har tagit fram av stadsledningskontoret. Modellen är i en form av en trappa och nämnderna uppmantras att bedöma sin position i trappan och föreslå åtgärder som bidrar till nästa steg.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, uppföljning och, vid behov, att tydliggöra stadens riktning och prioriteringar i arbetet med de mänskliga rättigheterna. Uppföljning ska göras i samband med ordinarie uppföljningsprocesser.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av valnämndens kansli.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Valnämndens kansli ser positivt på att ett gemensamt tag tas i denna fråga. Det är av största vikt att hela staden krokarm för att förstärka arbetet för mänskliga rättigheter och delaktighet.

Valnämndens kansli har inte till uppgift att öka valdeltagandet, men väl att säkerställa att alla som har rösträtt, och som vill rösta, har goda möjlighet till det. Tack vare ett sammanhållet MR-program, och medföljande arbetssätt, kan valnämndens kansli öka sin kunskap och hitta metoder för hur förutsättningarna för att kunna rösta kan förbättras.

Valnämnden ser de tre fokusområdena som viktiga byggstenar i sin verksamhet.

Under fokusområdet ”Välfärd och service” finns två skrivningar som valnämnden särskilt vill lyfta:

1. ”Ett likvärdigt och respektfullt bemötande av alla stockholmare är centralt för att tillgodose de mänskliga rättigheterna i stadens verksamheter”

Bemötandet av väljaren på röstmottagningsstället är av yttersta vikt. Vid utbildning av valarbetare arbetar kansliet intensivt varje valår för att säkerställa att röstmottagarna ger ett gott och icke diskriminerande bemötande. Alla valarbetare ska bemöta väljarna likvärdigt, och samtidigt ta hänsyn till individuella behov.

2. ”Stadens verksamheter ska skapa lösningar med universell utformning vilket innebär att produkter, miljöer och tjänster ska utformas för att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning. Det kan handla om informationstjänster, byggd miljö och allmänna platser.”

Rådande svenska valsedelssystem kräver stora informationsinsatser och stora fysiska ytor. En återkommande utmaning är att finna tillgängliga och värdeneutrala röstningslokaler för förtidsröstningen och valdagen. Dessa lokaler ska också vara belägna runt om i hela Stockholms stad så att väljarna har nära till sina respektive röstningslokaler. Valnämnden är här beroende av samarbete med stadens övriga förvaltningar och bolag. Med implementering av MR-programmet finns en förhoppning om samsyn i staden som kan leda till ökad demokratisk delaktighet hos stockholmarna.

Klicka och skriv namn
Klicka och skriv titel
Klicka och skriv förvaltning

Klicka och skriv namn
Klicka och skriv titel
Klicka och skriv förvaltning

Bilagor

1. Tjänsteutlåtande, Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna
2. Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Handläggare
Lina Ploug
Telefon: 08-50829436**Till**
Kommunstyrelsen

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna godkänns enligt bilaga 1.
2. Stockholms Stadshus AB begärs att uppmana samtliga bolagsstyrelser inom koncernen att anta Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna enligt bilaga 1.
3. Tidigare beslutade program enligt följande upphör att gälla:
 - Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018-2022 (Dnr 171-116/2017)
 - Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018 – 2022 (Dnr 171-1526/2016)
 - Program för ett jämställt Stockholm 2018 – 2022 (Dnr 434-21/2017)
 - Strategi för romsk inkludering 2018-2022 (Dnr KS 2018/000070)

Sammanfattning

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) ska ge vägledning för stadens samtliga nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Programmets mål är: *Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism.*

Stadsledningskontoret bedömning är att det är angeläget att staden antar ett styrdokument som kan stärka och utveckla de ordinarie processerna och samtidigt skapa en långsiktigt hållbar struktur för arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna i stadens alla nämnder och bolagsstyrelser.

Samtidigt är det viktigt att synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter. Därför kommer handlingsplaner att tas fram för:

- Att motverka rasism
- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad
- De nationella minoriteternas rättigheter
- Ett jämställt Stockholm
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck (hbtqi)
- Romsk inkludering

Arbetet med att uppnå målet med programmet och handlingsplanerna är nära kopplat till stadens demokratiarbete och arbetet med att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 med fokus på principen *Lämna ingen utanför*.

Bakgrund

Stockholms stad har haft flera olika program för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Nu tar staden nästa steg och samlar arbetet i ett och samma program. Det görs mot bakgrund av att de mänskliga rättigheterna är ömsesidigt samverkande och odelbara. De betyder att rättigheterna utgör delar av samma helhet och att ingen enskild rättighet kan anses vara viktigare än någon annan. Till MR-programmet kommer ett antal handlingsplaner att tas fram.

De program som ersätts är följande:

- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018-2022 (Dnr 171-116/2017)
- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022 (Dnr 171-1526/2016)
- Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022 (Dnr 434-21/2017)
- Strategi för romsk inkludering 2018-2022 (Dnr KS 2018/000070)

MR-programmet omfattar även arbetet med nationella minoriteters rättigheter. Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter (KS 2018/000069) är lagstadgade och kommer att gälla till dess att handlingsplanen för nationella minoriteters rättigheter antagits.

Det nya programmet för de mänskliga rättigheterna är ett styrdokument som gäller för samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets välfärdsavdelning.

Ärendet

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) ska ge vägledning för stadens samtliga nämnder och

bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Programmets mål är: *Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism.*

De mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Exempel på grundläggande fri- och rättigheter är: Rätten till utbildning, bostad, arbete, delaktighet i samhället och frihet från hat, hot och våld. Rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan.

Utifrån internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och sitt demokratiska uppdrag ska kommuner säkerställa att alla människor får lika tillgång till sina rättigheter samt likvärdig service och bemötande.

Stockholms stad har haft flera olika program för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Nu tar staden nästa steg och samlar arbetet i ett och samma program.

MR-programmet innehåller tre fokusområden:

- Kunskap och information
- Välfärd och service
- Delaktighet och inflytande

Fokusområdena utgör tillsammans grundläggande förutsättningar för att staden ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare och säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i stadens verksamheter. MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna ska bidra till ett intensifierat arbete inom de tre fokusområdena. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska i detta arbete systematiskt öka sin kunskap, förbättra informationen och bemötandet samt stärka stockholmarnas delaktighet och inflytande.

Att arbeta sammanhållet med de mänskliga rättigheterna är inte en motsättning till att också synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter. Ett sätt att säkerställa rättigheter för individer och grupper med olika förutsättningar fortsatt är att handlingsplaner tas fram för:

- Att motverka rasism
- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad
- De nationella minoriteternas rättigheter
- Ett jämställt Stockholm
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck (hbtqi)

- Romsk inkludering

Arbetet med att uppnå målet med programmet och handlingsplanerna är nära kopplat till stadens demokratiarbete och arbetet med att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 med fokus på principen *Lämna ingen utanför*.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stockholms stads arbete med de mänskliga rättigheterna är prioriterat. Kommunfullmäktiges budget och dess inriktningsmål knyter an till området med tydliga ambitioner kring jämlik välfärd, rättvis klimatomställning samt utbildning, jobb och bostäder för alla. Detta förtydligas även med verksamhetsområdesmål 3.7 *Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt*. Stadsledningskontoret erfar att ett styrdokument som tydligare vägleder nämnder och bolagsstyrelser i arbetet gällande säkerställandet av de mänskliga rättigheterna fyller ett behov och är efterfrågat.

Frågor om mänskliga rättigheter och demokrati; jämlikhet och jämställdhet, är centrala i den positiva bild av Sverige och Stockholm som finns internationellt och som staden behöver värna för att fortsätta vara en attraktiv stad. När den mediala och politiska diskussionen ofta målar upp en mörk bild av nuet och framtiden (krig, klimatförändringar och gängkriminalitet) bör staden synliggöra och förstärka arbetet för mänskliga rättigheter där invånarna är delaktiga och har inflytande i de verksamheter som finns till för dem.

De styrdokument som togs fram 2018 har bidragit till att staden har flyttat fram positionerna och utvecklat rättighetsbaserade arbetssätt, många gånger i dialog med berörda målgrupper. Stadsledningskontorets bedömning är dock att arbetet till viss del har varit fragmentiserat och genomförts i stuprör.

Återblick på Skillnadernas Stockholm, stadens Hållbarhetsrapport 2021 och sociala hållbarhetskommissionens rapporter beskriver flera faktorer som påverkar förutsättningarna för stockholmarnas tillgång till de mänskliga rättigheterna. Rapporterna visar att den långsiktiga trenden i flera avseenden är positiv. Samtidigt synliggör rapporterna också ojämlikheter i levnadsvillkor och stora skillnader mellan olika grupper av stockholmare och olika områden i staden.

Begreppet intersektionalitet har de senaste åren fått ökad betydelse, både inom forskning och i praktisk verksamhet. Begreppet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka varandra, och ibland förstärka varandra. En stockholmare kan exempelvis vara kvinna, ha en funktionsnedsättning och

identifiera sig som rom. Det kan innebära att hon blir utsatt utifrån flera diskrimineringsgrunder samtidigt vilket förstärker utsattheten. Utifrån detta kan MR-programmet underlätta i arbetet genom att sätta fokus på hur de olika rättighetsområdena påverkar och förstärker varandra.

MR-programmets tre fokusområden; kunskap och information, välfärd och service samt delaktighet och inflytande utgör grundläggande förutsättningar för att staden ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare.

Stadens alla verksamheter behöver ha grundläggande kunskap om mänskliga rättigheter med särskilt fokus på att förebygga och motverka diskriminering och rasism, tillgodose barnets rättigheter, hbtqi-personers rättigheter, jämställdhet, nationella minoriteters rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Stadens välfärd och service ska planeras och utformas för att bidra till jämlika levnadsvillkor. Stadens verksamheter ska erbjuda stockholmare möjligheter till delaktighet och inflytande, särskilt grupper och personer som riskerar att lämnas utanför.

Stadsledningskontoret kommer fortsätta följa upp alla nämnders och bolagsstyrelserns arbete för mänskliga rättigheter inom ramen för ordinarie uppföljningsprocess. Utöver detta ska stadsledningskontoret vartannat år göra en bedömning av stadens arbete som helhet med utgångspunkt i nämndernas och bolagsstyrelsernas rapportering i verksamhetsberättelsen, övrig relevant statistik och modell för arbetet med mänskliga rättigheter. Bedömningen ska sammanställas i en rapport som lämnas till kommunfullmäktige.

Slutligen, stadsledningskontorets sammantagna bedömning är att det är angeläget att staden antar ett nytt styrdokument som kan stärka och utveckla de ordinarie processerna och samtidigt skapa en långsiktigt hållbar struktur för arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Fredrik Jurdell
Stadsdirektör

Jonas Lauri
Avdelningschef

Bilagor

1. Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Fredrik Jurdell, Stadsdirektör	2024-06-24
Jonas Lauri, Avdelningschef	2024-06-19

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Innehållsförteckning

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna	1
Inledning	2
<i>Ett program för de mänskliga rättigheterna</i>	<i>2</i>
<i>Avgränsningar</i>	<i>3</i>
Vad är mänskliga rättigheter?	4
<i>Kommuners uppdrag</i>	<i>4</i>
<i>Skillnader i levnadsvillkor</i>	<i>5</i>
Arbete med mänskliga rättigheter	7
<i>Rättighetsbaserat arbetssätt</i>	<i>7</i>
<i>Ansvar för genomförande och samverkan</i>	<i>8</i>
<i>Modell för arbetet med mänskliga rättigheter</i>	<i>8</i>
<i>Uppföljning och utvärdering</i>	<i>9</i>
Fokusområden för stadens arbete med mänskliga rättigheter	11
<i>Kunskap och information</i>	<i>12</i>
<i>Välfärd och service</i>	<i>13</i>
<i>Delaktighet och inflytande</i>	<i>13</i>

Inledning

De mänskliga rättigheterna omfattar alla, alltid och överallt. Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i sina verksamheter och arbetet ska vara systematiskt och sammanhållet. *Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) ger vägledning i arbetet.

Mål med programmet: Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism.

MR-programmet fungerar också som paraply för de tillhörande handlingsplanerna för:

- Att motverka rasism
- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad
- De nationella minoriteternas rättigheter
- Ett jämställt Stockholm
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck (hbtqi)
- Romsk inkludering

MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna har tre fokusområden som har valts ut eftersom de tillsammans utgör grundläggande förutsättningar för att staden ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare och säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i stadens verksamheter.

De tre fokusområdena är:

- Kunskap och information
- Velfärd och service
- Delaktighet och inflytande

Arbetet med att uppnå målet med programmet och handlingsplanerna är nära kopplat till stadens demokratiarbete och arbetet med att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 med fokus på principen *Lämna ingen utanför*.

Ett program för de mänskliga rättigheterna

Stockholms stad har tidigare haft flera olika program för att stärka de mänskliga rättigheterna, exempelvis Program för ett jämställt Stockholm, Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad, Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och Stockholms stads strategi för romsk inkludering.

Nu tar staden nästa steg och samlar arbetet med de mänskliga rättigheterna i ett och samma program. Det görs mot bakgrund av att de mänskliga rättigheterna är ömsesidigt samverkande och

odelbara. De betyder att rättigheterna utgör delar av samma helhet och att ingen enskild rättighet kan anses vara viktigare än någon annan.¹ Samtidigt är det viktigt att synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter. Staden fokuserar särskilt på att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter, att motverka rasism, tillgodose barnets rättigheter och jämställdhet samt lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer, äldre och för personer med funktionsnedsättningar.²

Begreppet intersektionalitet har fått ökad betydelse, både inom forskning och i praktisk verksamhet. Begreppet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka varandra, och ibland förstärka varandra. En stockholmare kan exempelvis vara kvinna, ha en funktionsnedsättning och identifiera sig som rom. Det kan innebära att hon blir utsatt utifrån flera diskrimineringsgrunder samtidigt vilket förstärker utsattheten.

Analyser visar även att bland annat kön och ålder inte kan isoleras utan behöver förstås tillsammans med andra diskrimineringsgrunder samt faktorer som påverkar människors möjligheter såsom exempelvis utbildningsnivå, hälsa och socioekonomisk bakgrund.

Avgränsningar

Det finns många styrdokument som tangerar program för de mänskliga rättigheterna. Detta medför att MR-programmet avgränsas i relation till andra program. Följande är några exempel: *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* behandlar rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. *Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation* behandlar en central del av jämställdhetsarbetet. *Handlingsplan för en äldrevänlig stad* tydliggör stadens ambitioner för att leva upp till äldre personers mänskliga rättigheter. *Stockholms stads kvalitetsprogram* beskriver hur staden ska arbeta med ökad kvalitet i verksamheterna; i implementeringen av detta bör arbetet med mänskliga rättigheter vara en del.

¹ [Mänskliga rättigheter – Institutet för mänskliga rättigheter \(mrinstitutet.se\)](http://mrinstitutet.se)

² Rättigheter för personer med funktionsnedsättning styrs särskilt genom *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning*. Äldre personers rättigheter styrs särskilt i *Handlingsplan för en äldrevänlig stad*.

Vad är mänskliga rättigheter?

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna antogs 1948 som en reaktion på Förintelsen och de fruktansvärda brott som begicks under andra världskriget. De mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Exempel på grundläggande fri- och rättigheter är: Rätten till utbildning, bostad, arbete, delaktighet i samhället och frihet från hat, hot och våld. Rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan.

Kommuners uppdrag

Kommuner svarar för en stor del av de samhällsuppgifter som direkt berör de enskilda invånarna och har stor betydelse för arbetet med mänskliga rättigheter.

Utifrån internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och sitt demokratiska uppdrag ska kommunersäkerställa att alla människor får lika tillgång till sina rättigheter samt likvärdig service och bemötande. Sverige som stat har undertecknat och ratificerat en rad överenskommelser som definierar de mänskliga rättigheterna.

Följande är ett urval:

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1950) – inkorporerad i svensk lag
- FN:s konvention mot alla former av rasdiskriminering (1969)
- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor (1979)
- FN:s konvention om barnets rättigheter (1989) - inkorporerad i svensk lag
- Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (1995)
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2006)

I och med ratificeringarna ska svensk lagstiftning vara utformad så att de mänskliga rättigheterna dagligen skyddas, förverkligas och främjas i och av det offentliga Sverige. Ansvaret för att konventionerna och lagarna efterlevs åligger staten såväl som kommuner, från nationell till lokal nivå. Det handlar om allas förmåga att upprätthålla respekten för de mänskliga rättigheterna i det dagliga arbetet. Samtliga medarbetare och offentliga företrädare

i kommunen, oavsett funktion, har således ansvar att tillgodose alla invånares rättigheter.

Skillnader i levnadsvillkor

Länsstyrelsen Stockholm har gjort en regional analys av mänskliga rättigheter i Stockholms län. Utgångspunkt för analysen är Sveriges åtaganden genom internationella konventioner och FN:s rekommendationer gällande Sveriges efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Bland annat har FN synliggjort att barnfattigdomen i Sverige ökar, att arbetsmarknaden är segregerad och att kvinnor som utsätts för intersektionell³ diskriminering ska ha rätt till bland annat utbildning och anställning på lika villkor.

En slutsats som länsstyrelsen drar är att den ekonomiska ojämlikheten ökar i Stockholms län. Rapporten visar också att personer som inte är födda i Sverige har de lägsta inkomsterna, i lägst utsträckning är matchade på arbetsmarknaden och i störst utsträckning lever i ekonomisk utsatthet. Utrikesfödda kvinnor och män är också kraftigt underrepresenterade bland folkvalda i kommunpolitiken.⁴

Återblick på Skillnadernas Stockholm, stadens Hållbarhetsrapport 2021⁵ och sociala hållbarhetskommisionens rapporter⁶ beskriver flera faktorer som påverkar förutsättningarna för stockholmarnas tillgång till de mänskliga rättigheterna. Rapporterna visar att den långsiktiga trenden i flera avseenden är positiv. Levnadsvillkoren blir bättre för stora delar av befolkningen i Stockholms stad. Folkhälsan och levnadsstandarden ökar och andelen stockholmare som har låg ekonomisk standard minskar. Staden har sedan flera decennier bedrivit ett framgångsrikt miljö- och klimatarbete och minskat koldioxidutsläpp från Stockholms geografiska område samtidigt som det finns ett utbyggt välfärdssystem, en arbetsmarknad med hög sysselsättning och ett rikt kulturliv.

Rapporterna visar dock också att det finns ojämlikheter i levnadsvillkor och stora skillnader mellan olika grupper av stockholmare och olika områden i staden. Exempelvis har stockholmarnas inkomster ökat i alla stadsdelsområden sedan år

³ Inklusive kvinnor som är flyktingar, asylsökande, migranter, romer, samer, afrosvenskar och kvinnor med afrikansk härkomst samt muslimska kvinnor. Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 2019.

⁴ Länsstyrelsen Stockholm [En regional analys av mänskliga rättigheter i Stockholms län | Länsstyrelsen Stockholm \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁵ [Hållbarhet - Stockholms stad \(start.stockholm\)](#)

⁶ [Utredningar och rapporter om social hållbarhet - Stockholms stad \(start.stockholm\)](#)

2012, samtidigt har skillnaderna mellan stadsdeområdena ökat. Tandhälsan hos barn och unga har förbättrats under lång tid men på Norrmalm hade 0,5 procent av 3-åringarna kariesskadade tänder 2022 jämfört med 8,4 procent i Spånga-Tensta.⁷ Att växa upp i fattigdom påverkar möjligheterna till goda livschanser. Fattigdom kan påverka barns liv på flera sätt, bland annat genom sämre hälsa, skolresultat och möjligheter att delta i aktiviteter på fritiden. Barnfattigdomen har minskat något i staden, men varierar kraftigt mellan olika stadsdelar.

Stadens rapporter inkluderar inte alltid statistik gällande särskilt utsatta grupper såsom nationella minoriteter, hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättningar. Det kan bero på att gruppen är för liten för att resultatet ska bli representativt, eller på att det finns skäl att vara försiktig med att föra statistik om grupper med erfarenheter av förföljelse och diskriminering. Ofta finns nationell statistik eller information från myndigheter och forskning som kan användas och antas gälla i staden.

Personer med funktionsnedsättning har ofta svårare att komma in på bostads- och arbetsmarknaden och generellt en sämre hälsa än övriga befolkningen.⁸ Hot och hat liksom diskriminering mot hbtqi-personer förekommer också och särskilt transpersoner har sämre hälsa än befolkningen i stort. Det finns stora mörkertal gällande hatbrott och diskriminering som rör de nationella minoriteterna. Den statistik som finns visar att hatbrott med antiziganistiska motiv oftast var ofredande eller hets mot folkgrupp. Hatbrotten med antisemitiska motiv rörde sig oftare om hets mot folkgrupp och skedde oftare i digital miljö jämfört med hatbrotten generellt. Få diskrimineringsanmälningar inkommer till DO, de flesta rör romer.⁹

Konsekvenserna av klimatförändringarna och förlust av biologisk mångfald syns över hela världen och påverkar människor och områden i Stockholms stad på flera sätt. En rättvis klimatomställning handlar om att bedriva ett arbete som utgår från kunskap om miljöförändringarnas direkta konsekvenser för grundläggande rättigheter som hälsa och jämlika levnadsvillkor. Det betyder också att säkerhetsställa möjligheten att leva ett gott liv framöver, för de barn som lever idag och de som kommer att födas. Tillgången till och åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna är alltså beroende av hur staden arbetar med ekologisk hållbarhet.

⁷ Återblick på Skillnadernas Stockholm, 2024

⁸ Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029

⁹ Länsstyrelsen Stockholm (2023) *Nationella minoriteter och minoritetsspråk, Minoritetspolitikens utveckling år 2022*

Arbete med mänskliga rättigheter

Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i sina verksamheter och arbetet ska vara systematiskt och sammanhållet. En central metod för genomförandet är att utveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt som hjälper verksamheten att fokusera på individer och grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och som riskerar att lämnas utanför enligt principen i Agenda 2030.

För att uppnå jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare ska staden även arbeta med sex handlingsplaner för:

- Att motverka rasism
- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad
- De nationella minoriteternas rättigheter
- Ett jämställt Stockholm
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck (hbtqi)
- Romsk inkludering

Rättighetsbaserat arbetssätt

Att tillämpa ett rättighetsbaserat arbetssätt handlar om att skapa förändring genom att stärka människors egenmakt. Arbetssättet har sin grund i att alla stockholmare som stadens verksamheter kommer i kontakt med har rättigheter. Stockholmare har också rätt till delaktighet och inflytande i verksamheterna, vilket kan ske strukturerat genom olika former av medborgardialoger och även genom att lämna in klagomål på exempelvis diskriminerande bemötande eller bristande tillgänglighet.

Följande steg är centrala för ett rättighetsbaserat arbetssätt:

1. Identifiera de mänskliga rättigheter som det aktuella verksamhetsområdet ska tillgodose.
2. Identifiera villkor och förutsättningar för individer och grupper som berörs av verksamheten.
3. Vad kan verksamheten göra för att se till att rättigheterna respekteras? Hur kan verksamheten utvecklas och anpassas för att passa alla stockholmare? Hur kan diskriminering förebyggas och motverkas?

När ett rättighetsbaserat arbetssätt tillämpas systematiskt i verksamheten förebyggs ojämlikhet och diskriminering.

Ansvar för genomförande och samverkan

Nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla arbetet med att främja jämlika och jämställda levnadsvillkor samt förebygga, upptäcka och åtgärda hinder samt motverka normer som begränsar tillgången till de mänskliga rättigheterna.

Arbetet med mänskliga rättigheter ska vara systematiskt och sammanhållet. Det ska utgå från stadens ordinarie ledningssystem och processer, kunskap om stockholmarnas levnadsvillkor och tillgång till de mänskliga rättigheterna.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med verksamhetsplaneringen utgå från att arbetet med de mänskliga rättigheterna är tvärsektoriellt och handlar om att göra skillnad i människors vardag. Arbetet behöver anpassas och utformas med särskild hänsyn till de grupper som har svårast att få sina rättigheter tillgodosedda.

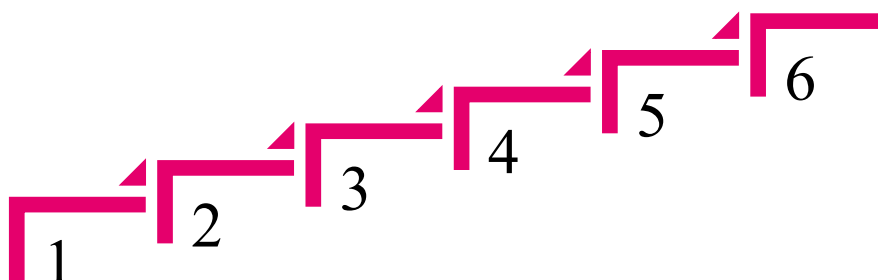
Utmaningarna är tvärsektoriella och kräver samverkan, inte bara inom staden utan även med civilsamhället, akademien, näringslivet och övrig offentlig sektor.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, uppföljning och, vid behov, att tydliggöra stadens riktning och prioriteringar i arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Modell för arbetet med mänskliga rättigheter

Stadsledningskontoret har tagit fram en modell i form av en trappa som beskriver olika steg i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Modellen ska inte ses som statisk eller universell, utan som ett stöd för att identifiera olika steg och delar av ett MR-arbete. En förutsättning för arbetet är att kompetenshöjande insatser genomförs löpande samt att möjligheter till delaktighet och inflytande finns för målgrupperna.

Modellen kan också vara till hjälp för att bedöma och följa upp en verksamhets arbete och för att förstå vad som är nästa steg i utvecklingsarbetet. Ett utvecklingsarbete är inte alltid linjärt och behöver inte följa trappstegens ordning. Exempelvis kan metoder och arbetssätt behöva revideras med ny kunskap, metoder för delaktighet och inflytande kan tillämpas i alla trappsteg och nyanställda behöver också få ny kunskap kontinuerligt.

1. Kompetenshöjande insatser sker regelbundet och till nyanställda.
2. Styrdokument och rutiner inkluderar de mänskliga rättigheterna och identifierar grupper som har svårare att få sina rättigheter tillgodosedda.
3. Metoder och arbetssätt för kartläggningar och analyser är anpassade för och används i verksamheten, exempelvis rättighetsbaserat arbetssätt, barnkonsekvensanalys, jämställdhetsanalys och universell utformning (funktionshinderperspektivet).
4. Delaktighet och inflytande tillgodoses i frågor som berör verksamhetens målgrupper direkt och indirekt.
5. Systematiskt arbete - insatser tas fram utifrån mål, identifierade utmaningar och analyser.
6. Sammanhållen uppföljning av arbetet genomförs utifrån mål, prioriteringar och utvecklingsområden.

Uppföljning och utvärdering

Stockholms stads arbete med de mänskliga rättigheterna ska vara systematiskt och sammanhållet. Det ska utgå från ordinarie processer samt från kunskap om stockholmarnas levnadsvillkor och tillgång till de mänskliga rättigheterna. Arbetet är tvärsektoriellt och har betydelse för samtliga verksamhetsområdesmål i stadens budget.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie uppföljningsprocesser synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med de mänskliga rättigheterna och jämlika livsvillkor för alla stockholmare med särskilt fokus på: Att förebygga och motverka diskriminering och rasism, tillgodose barnets rättigheter, hbtqi-personers rättigheter, jämställdhet, nationella minoriteters rättigheter, äldre personers rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Den trappa som beskrivs ovan kan användas som en modell för arbetet med mänskliga rättigheter och kan även med fördel användas i uppföljningsarbetet. Nämnderna uppmuntras att bedöma sin position i trappan och föreslå åtgärder som bidrar till nästa steg.

Stadsledningskontoret följer upp stadens arbete för mänskliga rättigheter inom ramen för ordinarie uppföljningsprocess. Vartannat år gör stadsledningskontoret en bedömning av stadens arbete som helhet med utgångspunkt i nämndernas rapportering i verksamhetsberättelsen, övrig relevant statistik och modell för arbetet med mänskliga rättigheter. Bedömningen sammanställs i en rapport som lämnas till kommunfullmäktige.

Fokusområden för stadens arbete med mänskliga rättigheter

MR-programmets tre fokusområden har valts ut eftersom de tillsammans utgör grundläggande förutsättningar för att staden ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare och säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i stadens verksamheter.

De tre fokusområdena är:

- Kunskap och information
- Valfärd och service
- Delaktighet och inflytande

MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna ska bidra till ett intensifierat arbete inom de tre fokusområdena. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska öka sin kunskap, förbättra informationen och bemötandet samt stärka stockholmarnas delaktighet och inflytande.

Exempelvis behövs kunskap inom stadens verksamheter om de nationella minoriteternas rättigheter och stadens verksamheter behöver informera stockholmare om deras rättigheter och stadens arbete med MR. Detta är en del av fokusområde ett: Kunskap och information.

Stadens verksamheters lokaler ska vara tillgängliga och alla medarbetare ska bemöta stockholmarna likvärdigt, något som är en del av fokusområde två Valfärd och service.

Stockholmarnas delaktighet och inflytande i stadens verksamheter behöver öka, särskilt de stockholmare som riskerar att lämnas utanför eller inte få sina rättigheter tillgodosedda. Detta arbete ingår i fokusområde tre Delaktighet och inflytande.

Genom att utgå från fokusområdena kan utmaningar identifieras för olika individer och grupper och arbetet med diskrimineringsgrunderna kan ske sammanhållet för att förebygga och motverka diskriminering och rasism samt tillgodose barnets rättigheter, hbtqi-personers rättigheter, jämställdheten, nationella minoriteters rättigheter, äldre personers rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Exempelvis kan en insats kopplad till ett likvärdigt bemötande motverka rasism och samtidigt förbättra för flera av de grupper som staden behöver arbeta särskilt med såsom hbtqi-personer, barn och romer.

Kunskap och information

Stadens alla verksamheter behöver ha grundläggande kunskap om mänskliga rättigheter med särskilt fokus på att förebygga och motverka diskriminering och rasism, tillgodose barnets rättigheter, hbtqi-personers rättigheter, jämställdhet, nationella minoriteters rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Utöver grundläggande kunskap kan behoven vara olika. Exempelvis behöver verksamheter som arbetar direkt med utsatta personer delvis annan kunskap om mänskliga rättigheter än verksamheter som inte gör det. Verksamheter som riktar sig till barn behöver också delvis annan kunskap än verksamheter som riktar sig till vuxna och så vidare.

Kunskap avser här dels att det i verksamheterna säkerställs att medarbetare har kunskap, exempelvis genom utbildningsinsatser, dels att verksamheterna använder relevant statistik och rapporter som bidrar med kunskap om hur skillnader i levnadsvillkor ser ut för olika grupper i staden.

Rådande normer och värderingar i samhället kan påverka situationen för stockholmare, inte minst för grupper och individer som bryter mot dessa normer. Det kan exempelvis handla om sexistiska normer, vithetsnormer eller heteronormen. Stadens MR-arbete ska vara inkluderande, normkritiskt och ha ett intersektionellt perspektiv.

Information avser här att staden också behöver informera om de rättigheter stockholmarna har samt om hur vi arbetar för att säkerställa dessa. Det kan exempelvis handla om att informera personer som tillhör de nationella minoriteterna om deras rättigheter med hjälp av en broschyr eller att visa att verksamheten har kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor genom att exempelvis sätta upp en prideflagga i väntrummet. Det finns inte alltid statistik att tillgå om alla grupper. Det kan bero på att gruppen är för liten för att resultatet ska bli representativt, eller på att vi behöver vara varsamma med att föra statistik om grupper med erfarenheter av förföljelse och diskriminering.

Istället kan undersökningar som olika myndigheter eller forskare har utfört fungera bra som underlag för att få kunskap om skillnader i levnadsvillkor, och en ökad förståelse, även om dessa inte är helt representativa.

Välfärd och service

Stadens välfärd och service ska planeras och utformas för att bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare.

Stadens verksamheter erbjuder en bredd av välfärd och service till stockholmarna. Det finns stora möjligheter att arbeta för att säkerställa att mänskliga rättigheter respekteras, exempelvis så väl i bemötandet av enskilda individer som i stadsutvecklingsprocessen, genom att se till att bostäder, gator och de offentliga rummen är tillgängliga och trygga för alla.

Ett likvärdigt och respektfullt bemötande av alla stockholmare är centralt för att tillgodose de mänskliga rättigheterna i stadens verksamheter. Det betyder inte att alla ska behandlas lika, utan att alla ska bemötas och behandlas respektfullt och utifrån sina förutsättningar och behov. Som medarbetare i stadens verksamheter ska vi ha stockholmarnas fokus vilket kräver att vi är lyhörda och har en aktiv dialog i alla möten.

Stadens verksamheter ska skapa lösningar med universell utformning vilket innebär att produkter, miljöer och tjänster ska utformas för att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning. Det kan handla om informationstjänster, byggd miljö och allmänna platser. Vi ska även anpassa verksamheterna till särskilda gruppers behov och förutsättningar samt åtgärda befintliga brister i tillgängligheten så att alla kan ta del av vår välfärd och service oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Det kan handla om fysiska brister och även om att skapa en trygg plats för alla.

Delaktighet och inflytande

Stadens verksamheter ska erbjuda stockholmare möjligheter till delaktighet och inflytande, särskilt grupper och personer som riskerar att lämnas utanför.

Stockholmarnas möjligheter till delaktighet och inflytande i utvecklingen av staden är viktiga, dels för att skapa tillit och förtroende för det demokratiska systemet och stadens verksamheter och dels för att inkludera invånarnas kunskap och erfarenheter av lokalsamhället i stadens utvecklingsarbete och i omställningen till ett hållbart samhälle.

Barn och unga under 18 år utgör ungefär 20 procent av stockholmarna. Barns rätt till delaktighet och inflytande är en grundläggande förutsättning för stadens möjlighet att leva upp till barnkonventionen. Barn vill vara med och påverka, det har exempelvis Stockholms stads barnombudsman beskrivit.

Barnombudsmannen pekar också på vikten av att involvera grupper av barn som har svårare att få sina rättigheter tillgodosedda, till exempel barn med funktionsnedsättning, barn från socioekonomiskt svagare områden, våldsutsatta barn, nyanlända barn och små barn.¹⁰

Ett av stadens gemensamma förhållningssätt är stockholmarnas fokus. Stockholmarnas fokus innebär att anta målgruppernas perspektiv för att få en förståelse för deras uttalade och outtalade behov.¹¹ Detta är centralt för att förstärka arbetet med de mänskliga rättigheterna i staden. Genom att arbeta med olika former för delaktighet och inflytande, såsom medborgardialoger och medborgarbudget samt utveckla dessa arbetssätt och processer för att inkludera grupper som inte alltid gör sina röster hörda stärks de mänskliga rättigheterna i staden.

I verksamheter där enskilda möten sker mellan stadens medarbetare och invånare, såsom exempelvis inom socialtjänsten, är det viktigt med arbetssätt som möjliggör inflytande och delaktighet för den enskilde.

Det civila samhället spelar en viktig roll för lokal demokrati och delaktighet. Funktionshindersråden, pensionärsråden, råd för nationella minoriteter och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 är viktiga sammanhang för att inhämta civilsamhällets synpunkter på stadens arbete med de mänskliga rättigheterna. Samtliga råd ska involveras i genomförandet av programmet.

¹⁰ Stockholms stads barnombudsman, Rapport 2021

¹¹ Stockholms stads kvalitetsprogram